

Czyste gotowanie dla zdrowia publicznego

Manifest

Jako członkowie społeczności medycznej i naukowej zjednoczyliśmy się pod hasłem „Czyste gotowanie dla zdrowia publicznego”, aby wyrazić nasze obawy dotyczące wpływu dalszego używania gazu do gotowania na zdrowie i samopoczucie ludzi.

Wszystkie gazowe urządzenia do gotowania uwalniają zanieczyszczenia, które są szkodliwe dla zdrowia ludzkiego i środowiska, co prowadzi do zwiększonego obciążenia chorobami i wystąpienia kosztów społecznych. Dlatego wzywamy europejskich, krajowych i lokalnych decydentów do ustanowienia polityk, które:

- 1 **ustanowią ściśle limity emisji dwutlenku azotu (NO₂) dla urządzeń i spowodują wycofywanie ze sprzedaży gazowych urządzeń kuchennych;**
- 2 **będą wspierać sprawiedliwą transformację ekologiczną poprzez ograniczanie kosztów przejścia na ekologiczne alternatywy elektryczne, zwłaszcza w przypadku wrażliwych grup społecznych;**
- 3 **będą edukować pracowników ochrony zdrowia i informować konsumentów o zagrożeniach dla zdrowia związanych z gotowaniem na gazie.**

Urządzenia spalające gaz wydzielają wiele niebezpiecznych zanieczyszczeń, takich jak tlenek węgla, dwutlenek azotu (NO₂) i pył zawieszony.

Korzystanie z kuchenki gazowej w gospodarstwie domowym wiąże się ze **zwiększonym ryzykiem zachorowania na astmę dziecięcą** i wyższym stopniem ciężkości astmy¹, niekorzystnym wpływem na funkcje poznawcze i większym ryzykiem wystąpienia objawów ADHD² oraz upośledzeniem czynności płuc u dzieci³.

Wiadomo, że dzieci są szczególnie narażone na środowiskowe zagrożenia zdrowotne, takie jak zanieczyszczenie powietrza, ze względu na większą częstość oddechów i wciąż rozwijający się układ oddechowy i odpornościowy⁴.

Według ostatnich badań, **12% obecnych przypadków astmy u dzieci w UE można by uniknąć, gdyby wyeliminowano kuchenki gazowe** – to szacunkowo 700 000 dzieci, które nie cierpiałyby na objawy astmy w przypadku braku kuchenek gazowych⁵. U dzieci mieszkających w gospodarstwach domowych, w których gotuje się na gazie, odnotowuje się o 32% częściej zachorowania na astmę (w porównaniu do kuchenek elektrycznych)⁶. Podwyższone ryzyko dotyczy okresu narażenia na ekspozycję zanieczyszczeń emitowanych przez używanie kuchenek gazowych i trwa całe życie.

¹ American Medical Association House of Delegates. Report of Reference Committee D (A-22). 2022, <https://www.ama-assn.org/system/files/a22-refcmte-d-report-annotated.pdf>

² Morales, E. et al. Association of Early-life Exposure to Household Gas Appliances and Indoor Nitrogen Dioxide with Cognition and Attention Behavior in Preschoolers. American Journal of Epidemiology. 2009, 169(11): 1327–1336, <https://doi.org/10.1093/aje/kwp067>

³ Moshhammer H. et al. Gas cooking is associated with small reductions in lung function in children. European Respiratory Journal. 2010, 36 (2): 249-254, <https://erj.ersjournals.com/content/early/2009/12/23/09031936.00102409>

⁴ Bateson TF, Schwartz J. Children's response to air pollutants. J Toxicol Environ Health. 2007, 71(3): 238–243, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/18097949/>

⁵ Jacobs, P., and Kornaat, W. Health effects in EU and UK from cooking on gas, TNO Report R12249. 2022, <https://repository.tno.nl/islandora/object/uuid%3Ac422c014-3509-4a4a-a3e6-85faeced883c>

⁶ Lin, W. et al. Meta-analysis of the effects of indoor nitrogen dioxide and gas cooking on asthma and wheeze in children. Int. J. Epidemiol. 2013, 42(6) : 1724–1737, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23962958/>

Ponadto narażenie na zanieczyszczenia pochodzące z gotowania na gazie **jest szczególnie istotne z punktu widzenia pogłębiania nierówności w zdrowiu**. Grupy defaworyzowane często mieszkają w mniejszych i gorzej wentylowanych domach a osoby z wcześniej istniejącymi chorobami przewlekłymi mogą częściej spędzać więcej czasu w pomieszczeniach, a tym samym są narażone na wdychanie wyższych stężeń zanieczyszczeń ze źródeł wewnętrznych. Nawet krótkotrwała ekspozycja na podwyższone poziomy NO₂ jest niebezpieczna dla osób żyjących z chorobami układu oddechowego, ponieważ może prowadzić do problemów z oddychaniem, takich jak kaszel, świszczący oddech lub trudności w oddychaniu, a nawet do hospitalizacji; tymczasem długotrwała ekspozycja może potencjalnie zwiększyć podatność dróg oddechowych na infekcje⁷.

NO₂ jest jednym z głównych zanieczyszczeń budzących obawy w przypadku gotowania na gazie, zwłaszcza że wiąże się z **negatywnymi skutkami zdrowotnymi na poziomach niższych niż wcześniej sądzono**. Roczne zalecane wartości NO₂ wykazały najbardziej znaczącą zmianę wśród wszystkich zanieczyszczeń w najnowszych wytycznych Światowej Organizacji Zdrowia dotyczących jakości powietrza (AQG)⁸. Obniżono je czterokrotnie. Jednocześnie WHO uznaje urządzenia gazowe za jeden z głównych czynników ogólnej ekspozycji ludzi na dwutlenek azotu⁹. Rzeczywiście, **gospodarstwa domowe gotujące na gazie prawdopodobnie osiągną poziomy NO₂ przekraczające wytyczne WHO dotyczące jakości powietrza, które byłyby nielegalne na zewnątrz zgodnie z dyrektywami UE dotyczącymi jakości powietrza atmosferycznego**¹⁰.

Wentylacja – jeśli jest właściwie stosowana – może być pomocną, tymczasową strategią redukcji narażenia na poziomie indywidualnym. Jednak zagrożeń związanych z gotowaniem na gazie w pomieszczeniach nie można wyeliminować, a na poziomie społecznym **polityka musi mieć na celu zastąpienie źródeł zanieczyszczenia powietrza czystymi alternatywami**, takimi jak elektryczne urządzenia do gotowania.

Przestrzegamy przed stosowaniem rozwiązań polegających na mieszanii gazu ziemnego z wodorem lub zamiany na wodór. Badania pokazują, że wodór nie jest właściwym rozwiązaniem w przypadku gotowania, zarówno ze względu na potencjalny wzrost szkodliwych zanieczyszczeń podczas gotowania¹¹, jak i pośrednie emisje wynikające z produkcji wodoru¹².

Wreszcie, naukowy konsensus jest jasny, że **kryzys klimatyczny stanowi obecnie największe zagrożenie dla zdrowia ludzkości**. Biorąc pod uwagę fakt, że gotowanie na gazie przyczynia się do zmian klimatu, między innymi z powodu wycieków metanu¹³, odchodzenie od niego jest jednym z najbardziej oczywistych przypadków potencjalnych **korzyści dla zdrowia i klimatu**.

Pomimo dowodów, obecna polityka europejska nie chroni ludzi przed niebezpieczeństwami związanymi z gotowaniem na gazie. Podczas gdy Europejczycy spędzają około 90% swojego czasu w pomieszczeniach, a zanieczyszczenie powietrza jest uznawane za największe środowiskowe zagrożenie dla zdrowia w Europie, **źródła zanieczyszczenia powietrza w pomieszczeniach są niedostatecznie uregulowane**.

W tym kontekście **przyłączamy się do rosnącego ruchu osób wykonujących zawody medyczne i stowarzyszeń oraz organizacji zajmujących się zdrowiem i ochroną środowiska, wzywających do wycofania urządzeń do gotowania na gaz i zapewnienia czystego powietrza w naszych kuchniach**.

Podpisz manifest

⁷ United States Environmental Protection Agency. n.d. Nitrogen Dioxide (NO₂) Pollution: Nitrogen Dioxide Basics. <https://www.epa.gov/no2-pollution/basic-information-about-no2>

⁸ World Health Organization. WHO Global Air Quality Guidelines: Particulate Matter (PM_{2.5} and PM₁₀), Ozone, Nitrogen Dioxide, Sulfur Dioxide And Carbon Monoxide. 2021, <https://www.who.int/publications/i/item/9789240034228>

⁹ World Health Organization Regional Office for Europe. Review of evidence on health aspects of air pollution – REVIHAAP. 2013, https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0020/182432/e96762-final.pdf

¹⁰ Jacobs, P., and Kornaat, W. Health effects in EU and UK from cooking on gas, TNO Report R12249. 2022, <https://repository.tno.nl/islandora/object/uuid%3Ac422c014-3509-4a4a-a3e6-85faeced883c>

¹¹ Jacobs, P., and Cornelissen, H.J.M. Effect of hydrogen gas mixes on gas hob emissions. TNO Report R12248. 2022. <https://repository.tno.nl/islandora/object/uuid%3Ae574a592-ca6f-4355-a269-2510a724ce5f>

¹² CE Delft. Health-related social costs of air pollution due to residential heating and cooking. In the EU27 and UK. 2022, <https://cedelft.eu/publications/health-related-social-costs-of-air-pollution-due-to-residential-heating-and-cooking/>

¹³ Jacobs, P., and Cornelissen, H.J.M. Effect of hydrogen gas mixes on gas hob emissions. TNO Report R12248. 2022. <https://repository.tno.nl/islandora/object/uuid%3Ae574a592-ca6f-4355-a269-2510a724ce5f>

